

Nr 2.

Ankom till riksdagens kansli den 1 juli 1914 kl. 2 e. m.

Andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande nr 2, angående herr Wedins motion, nr 211, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående tryggare bostadsförhållanden vid inträdande ålderdom för arrendatorer, som avses i lagen om arrende av viss jord å landet inom Norrland och Dalarne.

I motion inom Andra kammaren, nr 211, har herr Wedin hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att det täcktes Kungl. Maj:t låta utreda huruvida, på vad sätt och under vilka villkor det må vara möjligt att åt de personer, som inom Norrland och Dalarne genom arrende innehava brukningsrätt å bolagsegendomar och andra därmed enligt den nya arrendelagen jämförliga jordbruk, söka bereda dem vid inträdande ålderdom tryggare villkor i vad det gäller bostadsförhållandena samt vidtaga de åtgärder, vartill utredningen kan giva anledning.

Till stöd för denna hemställan har motionären åberopat motiveringen för sin motion nr 273 vid 1914 års första riksdag. I sistnämnda motion anfördes följande:

I den rad av samhällsproblem på det ekonomiska och sociala området, *Motionen.*
vilka under de två senaste tiotal åren varit föremål för statsmakternas

Bihang till senare riksdagens protokoll 1914. 13 saml. 4 avd. 2 häft. (Nr 2).

uppmärksamhet, har den s. k. Norrlandsfrågan intagit en framskjuten plats och kräft sin särskilda omsorg. Onekligen har ock denna fråga med sina vitala specialintressen rönt ett verkningsfullt beaktande från regering och riksdag. Men med fullt erkännande för de goda resultat, som genom dessa statsåtgärder i Norrlandsfrågan åstadkommits, är det dock mycket, som återstår, vilket tarvar kompletteringar.

Bland de främsta målen uti lösning av Norrlandsfrågan var ju strävan att av den ortsbefolkning, som under trävarubolagens överhandtagande välde råkat i en ekonomisk och social misär, åstadkomma en oberoende jordbrukareklass.

Genom åtgärder, sådana som förbud för bolag att förvärva jordbruksfastigheter i Norrland och Dalarne och inrättandet av egnahemssystemet, har mycket vunnits, som är ägnat befrämja syftemålet i Norrlandslagarna, nämligen skapandet av nödiga existensvillkor åt den norrländska jordbruksbefolkningen såsom sådan. I dessa villkor ingå som huvudmoment strävandet att i största möjliga grad återbörda jordbruksjorden i sina naturliga brukares händer för att därigenom på samma gång så mycket som möjligt avskaffa den förtryckta och beroende arrendatorsinstitutionen. Att arrendatorernas numerär genom egostyckningslagen och egnahemsrörelsen nedbringats är ju självklart, men om deras betryggande ställning höjts i samma grad, är tvivel underkastat.

Huru det nu än är med avlösning av dessa bolagsarrendatorer och ersättning med självägande, så är det dock säkert, att för en god tid framåt det är att räkna med icke så ringa antal, som måste finna sig uti att som arrendatorer sortera under bolag.

Genom arrende- och vanhävdslagarna, som utgöra en komplettering till ägostyckningslagen, har brukaren tillförsäkrats en tryggare ställning mot förr. Men ser man dessa lagars praktiska betydelse ur brukaretrygghetssynpunkt, då äger man rätt göra stora avprutningar på dess förmenta goda verkningar.

Frånsett nu, att det många gånger för arrendatorn trots den genom lag av år 1909 tillförsäkrade brukningstiden av 20 år får sin mindre praktiska betydelse, så möter honom ett, vad jag vill säga, mycket allvarligt, bekymmersamt tillstånd. Arrendatorn har kanske i många fall efter ett helt långt liv under den hårda kampen för tillvaron, fylld av umbäranden, lagt ner krafter i skötandet av den torva, som lärt honom känna och värdera det, som för oss alla är så högt och eftersträvansvärt — ett eget hem, men vid inträdande ålderdom och orkeslöshet står han där utan tak över huvudet, han drives bort skoningslöst.

Bolaget eller jordägaren är naturligtvis i sin fulla juridiska rätt att, när arrendatorn icke längre är i stånd att fullgöra sina enligt ingångna avtal åliggande skyldigheter och enkannerligen vid arrendetidens utgång, avhysa honom; en rätt, vilken, det må tilläggas, icke utelämnas.

Det är en allt annat än avundsvärd situation, som här inträder för den 60- à 70-åriga arrendatorn, vilken under hela sin föregående levnad ägnat tid och krafter åt skötandet av annans egendom utan att hava kunnat träffa några som helst anstalter för en betryggande ställning på sin ålderdom, står han där hemlös.

Det moraliska berättigande uti att dessa bolagsarrendatorer, som decennium efter decennium under svett och möda i det tysta gjort sina icke obetydliga insatser i det gemensamma kulturarbetet, tillförsäkrades förmånen erhålla bostad på den egendom de brukat, talar för att något måtte göras åt saken.

Motionären önskar en utredning rörande möjligheten att bereda tryggare bostadsförhållanden vid inträdande ålderdom för arrendatorer å bolags-egendomar och med dem enligt den nya arrendelagen jämförliga jordbruk i Norrland och Dalarne.

*Utskottets
yttrande.*

Utskottet vill först erinra om att den otrygghet, varom motionären talar, givetvis ej förefinnes endast för arrendatorer å vissa egendomar i Norrland och Dalarne, utan i ungefär samma utsträckning gäller alla arrendatorer i hela riket, ja, samma förhållande råder jämväl beträffande lägenhetsinnehavare, torpare och ägare av hus på ofri grund m. fl., över huvud för alla dem, som ej själva äga den jord eller lägenhet de bebo. De av motionären framhållna olägenheterna kunna sålunda ej upphävas enbart genom ett bifall till denna motion.

Däremot vill utskottet gärna medgiva, att, om förhållandena i större utsträckning äro sådana som i motionen angives, ett övervägande bör äga rum, vilka botemedel häremot kunna finnas, och utskottet erkänner också, att statsmakternas ingripande i sådant fall kan bliva nödvändigt. I vad mån de av motionären berörda missförhållandena äro allmänt förekommande i Norrland, har utskottet dock icke kunnat konstatera. Under sådana förhållanden och då ärendet dessutom i någon mån torde komma att behandlas av de nu arbetande sakkunnige för utredning av de mindre be- medlades bostadsfråga, har utskottet, ehuru det behjärtar syftet med motionen, ej kunnat annat än avstyrka bifall till densamma i det skick den nu föreligger.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att herr Wedins förevarande motion, nr 211, icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 30 juni 1914.

På utskottets vägnar:

W. BÄCKSTRÖM.

I förevarande ärendes slutbehandling hava inom utskottet deltagit: herrar Bäckström, Leksell, Nilsson i Kristianstad, Molin i Dombäcksmark¹, Andersson i Resebo, Lindqvist i Kosta, Holm, Sandberg, Åkerlindh och Lindmark¹.

¹ Icke närvarit vid utlåtandets justering.